

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2011
FORFATTER:	Jan Tuxen
TITEL:	Jens Peter Jørgensen Søn af Kolding, prokurator i Vestindien.
KORT RESUME:	Juristen fra Kolding, der rejste til Skt. Thomas i 1868 og blev tilhænger af de vestindiske øers salg til USA i 1917.

JENS PETER JØRGENSEN – SØN AF KOLDING, PROKURATOR I VESTINDIEN

AF JAN TUXEN

Det gamle Kolding rummer mange gode historier om sine bysbørn, men hvad blev der af dem, som forlod Kolding for at søge lykken ude i den vide verden?

En af dem – født i Kolding i 1848 – blev jurist og startede sin sagførerkarriere i Kolding, hvor han også stiftede familie. Efter få år i Kolding flyttede han til Dansk Vestindien, hvor han havde praksis i et halvt århundrede, men levede adskilt i mere end 40 år fra sin familie, som han alligevel formåede at holde sammen på. Her er fortællingen om Jens Peter Jørgensen fra Kolding, som blev den besynderlige ”lawyer Jorgensen” på St. Thomas.

Jens Peter Jørgensen var det niende og yngste barn af Niels Jørgensen og Ane Birgitte Utzon. Faderen var oprindeligt – som sin egen far – brændevinsbrænder i Kolding, men hans interesser spændte vidt. I 1850erne var han klubvært, han var medlem af byrådet i 12 år, og fra 1864 til sin død i 1873 var han forstander på Sct. Jørgens Hospital. Moderen var af en gammel Kolding-slægt Utzon, som kendes i byen fra 1500-tallet.

Jens Peter gik i Vejle Amts Højere Realskole i Kolding – Koldings latinskole var blevet lukket i 1855 – men blev allerede som 10-årig flyttet til latinskolen i Haderslev, hvor hans ældre svoger Conrad Iversen var adjunkt¹⁾. Jens Peter blev dog aldrig student, for i 1864 måtte latinskolen i Haderslev luk-

ke som følge af krigen. I stedet læste Jens Peter jura i København og blev exam.jur. i 1867. Han vendte tilbage til Kolding og fik ansættelse på Andst-Slaugs herredskontor under justitsråd Saxild. Senere blev han herredsfuldsmægtig og endelig prokurator. I 1871 giftede han sig med Anne Cathrine Nissen af en ærøsk skipperslægt. Alt lå således til rette for en lokal karriere, og han blev også midlertidig leder af Sct. Jørgens Hospital ved fade-

Jens Peter Jørgensen ca. 1875.

rens død i 1873. Han fik dog ikke stillingen, som i stedet gik til boghandler L.C.C. Estrup i 1874.

Var Jens Peter skuffet over at blive forbigået? Eller led han snarere af udlængsel? Allerede i 1868 havde han været på rejse i Nordamerika, og nu tog han et meget stort spring ud på det dybe vand, næsten bogstaveligt. I 1875 rykkede han familien op med rode og nedsatte sig som prokurator på St. Thomas i Dansk Vestindien. Over Atlanten og ned til troperne, til en koloni i dyb krise, men også fuld af udfordringer.

Hospitalsforstander Niels Jørgensen og hans hustru Ane Birgitte f. Utzon. Foto: J. Caprani.

Kolonien i Vestindien var blevet grundlagt i 1660, fra starten vel uden noget defineret formål, men strategien kom snart med den velkendte – og berygtede – trekantshandel: Våben og andre industriprodukter blev sejlet til Vestafrika. Her købte man slaver og sejlede dem til Vestindien, hvor de trælledede i sukkerplantagerne, hvis produkter blev sejlet hjem til Danmark. Hvor indbringende denne handel var i 1700-tallet, får man let et indtryk af ved at gå igennem Frederiksstaden i København, hvor stort set alle palæerne blev bygget på grundlag af formuer tjent i Dansk Vestindien.

Men i slutningen af 1800-tallet var situationen en helt anden. De vestindiske sukkerør var blevet udkonkurreret af den europæiske sukkerroe, og slaveriets ophævelse i 1848 havde stoppet den nemme adgang til billig arbejdskraft, som kunne piskes til at bestille noget. Dermed forsvandt også det økonomiske incitament for at have kolonien, og allerede i 1850'erne startede de første af de forhandlinger, som førte til, at øerne blev overdraget til USA i 1917.

Jørgensen ankommer til en koloni i stagnation, men ikke uden muligheder. St. Thomas har Caribiens bedste naturhavn, en naturlig mellemstation for skibe på vej til og fra Mellem- og Sydamerika. Dermed er der livlig trafik og handel på St. Thomas, foruden et stærkt internationalt islæt. På trods af, at Charlotte Amalie på St. Thomas er en af kongerigets mest folkerige byer i slutningen af 1800-tallet, er det dog primært erhvervslivet, som har brug for en sagfører. Men Jørgensen er en driftig mand, som snart breder sine gøremål ud over mange områder.

Efter slaveriets ophør var plantagedriften

Hugo Larsen: *Fra havnen i St. Thomas*, 1907.

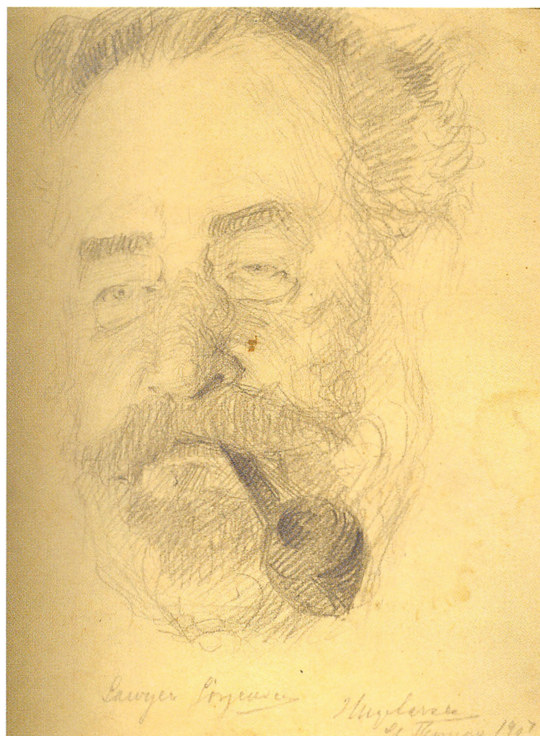
på St. Thomas stort set gået i stå. Men Jørgensen mente, at man kunne få kolonien til at blomstre op igen ved en udstrakt mekanisering af plantagedriften. Han opkøbte adskillige tidligere plantageejendomme og indforskrev en amerikansk ingeniør for at opbygge et kompliceret maskineri til en mekanisk sukkermølle. Han inviterede sågar guvernøren til indvielsen. Desværre kom mekanikken aldrig til at fungere, og man kan vel sige, at hændelsen på næsten tragisk vis markerede afslutningen på sukkerdyrkning på St. Thomas.

Men Jørgensen gav ikke op så let. Hvad der ikke var muligt på St. Thomas, som havde mange andre erhvervsmuligheder i kraft af naturhavnen, måtte kunne lade sig gøre på de andre øer. Han købte mange ejendomme på St. Jan og St. Croix med henblik på at udvikle dem. Hans vedholdende interesse i landvæsenet var mere idealistisk, end den var praktisk og økonomisk. Han drev aldrig ejendommene selv, men antog bestyrere eller lejede ud, og han var mere end villig til at sælge til folk, som selv ville udvikle driften²⁾. Der er også eksempler på, at han mere eller mindre

forærede ejendomme til dygtige folk, som ikke selv havde råd til at købe. Hans fokus på udvikling af plantagedriften kan også aflæses i de stedlige aviser. I 1906 skrev han i St. Croix Avis en anvisning på, hvordan man kunne opsamle og udnytte regnvandet til sukkerdyrkningen. Så sent som i 1918, hvor han var ved at afvikle sine forretninger, ejede han ejendomme på tilsammen omkring 800 ha. Hans engagement i landbruget kostede ham store summer, men var medvirkende til at bevare et nødvendigt, men hensygnende erhverv på øerne.

I en periode var han viceskoleinspektør, han blev overformynder og indlagde sig for tjeneste ved at få orden på Overformynderiets regnskaber, han engagerede sig aktivt i politik og var folkevalgt medlem af Kolonialrådet, ligesom han var initiativtager til og aktivt medlem af Foreningen "The Danish Speaking Club". I en længere periode arbejdede han også for Guvernementet, indtil man blev træt af hans åbenmundede udtalelser om administrationens vilkårlighed og fejlpositioner. Alt dette selvfølgelig ved siden af sagførervirksomheden, hvor han bl.a. havde Hamburg-Amerika Linie som kunde. Næppe nogen ringe kunde i øvrigt, for Hamburg-Amerika Linie var i lange perioder det dominerende rederi i besejlingen af St. Thomas og havde opbygget stort hovedkontor, værft, oplagspladser o.s.v. i havnen.

Selv om Jørgensen tilbragte det meste af sit aktive liv i Dansk Vestindien og aldrig vendte tilbage til Kolding, bevarede han kontakten med hjembyen. Han holdt fast i sit abonnement på Kolding Avis gennem mange årtier, og han brevvexlede med sin fætter, farver i Kolding Vilhelm Utzon, med hvem

Hugo Larsen: Lawyer Jørgensen 1907.

han udvekslede slægtsoplysninger og politiske standpunkter.

Jørgensens politiske synspunkter og virke kommer frem i nogle dokumenter fra 1902 og 1916, hvor man forhandlede om øernes salg til USA. Jørgensen var fra starten glødende modstander af salget. Han mente, at kolonien rummede en masse uudnyttet potentiale, og at de problemer, som der vitterligt var, kunne og burde løses ved en målrettet indsats, til gavn for øerne såvel som for Danmark. I 1902, hvor Danmark var på nippet til at sælge øerne, skrev han et længere kampskrift, som han dels fik trykt, dels rejste rundt med i hele Danmark på foredragsturné. I

skriftet kommer hans idealisme og ildhu tydeligt frem. De ting, som efter hans mening skulle til, for at kolonien kunne komme på benene igen – herunder plantagedrift, skibsfart, infrastruktur, sundhedsvæsen og undervisning – var ting, som han selv aktivt arbejdede på derude. Både hans ord og gerninger ligger i smuk forlængelse af Hedebevægelsen ("Hvad udad tabes, må indad vindes"), men det lykkedes ham ikke at vende stemningen. I hvert fald gik lovforslaget om salget glat igennem Folketinget, og kun en mudret afstemning i Landstinget forhindrede loven i at blive vedtaget. Men der er næppe tvivl om,

at hans ord fandt genklang hos de nationalt sindede konservative, som i årene herefter udfoldede en behjertet indsats for at udvikle øerne og for at knytte dem tættere til Danmark.

I 1916 er situationen en ganske anden. De private initiativer, som vitterligt kom efter 1902, er ebbet ud. De offentlige reformer, som er iværksat, er for vilkårlige, forkerte og forfejlede. Hertil er kommet en verdenskrig, som stort set har sat en stopper for trafikken på øerne. Jørgensen bliver som folkevalgt kolonialrådsmedlem indkaldt til København for at afgive forklaring for den rigsdagskommis-

Regeringskontorerne i St. Thomas. Fra postkortmappe i Vilhelm Utzons arkiv.

sion, som skal rådgive de lovgivende forsamlinger før den endelige vedtagelse af loven om salget til USA.

Jørgensen har ikke skiftet grundholdning. Øerne kan og bør udvikles til at klare sig selv. Det arbejder man – og han – fortsat på lokalt. Men indsatsen fra det officielle Danmark har efter hans mening været uduelig, kritisabel og uden forståelse for de særlige forhold, som råder på øerne. Med talrige eksempler peger han på, hvad der ikke er gjort noget ved, og hvordan de gennemførte reformer har forværret forholdene. Man kan, som han siger det, ikke behandle Dansk Vestindien som ethvert andet amt i Danmark. Dertil er forholdene

for specielle, og det kræver en stor forståelse, som ikke har været til stede i den offentlige administration, endsiges hos guvernør Helweg-Larsen, som får mange drøje hug. Eksemplerne er talrige, men lad os nøjes med at se på et par stykker. I 1907 blev overretten (dvs. landsretten) i St. Thomas nedlagt. Derved mistede øerne en højtstående uafhængig embedsmand, som bl.a. kunne moderere guvernøren, når denne handlede efter forgodtbefindende, og frifundne arrestanter måtte sidde fængslet i månedsvi, hvis deres sager blev appelleret³⁾. Jørgensen harcelerer over, at man ikke for længst har oprettet fødselsstiftelser for at nedbringe den alt for store

Kolonialrådet for St. Thomas ca. 1916. Fra venstre dr. Viggo Christensen, Lawyer Jørgensen og James Roberts.

børnedødelighed⁴⁾. Standard Oil holder sine skibe væk fra St. Thomas, fordi Guvernementet har givet afslag på en ansøgning om at etablere et olielager i havnen⁵⁾. Det er ikke en disposition, som fremmer væksten. Eksemplerne er som nævnt talrige, og de anførte tjener blot til illustration af Jørgensens dybe frustration over den offentlige administrations manglende indsigt i de lokale forhold og dens mangel på vilje til at skabe reelle forbedringer. Jørgensen har tabt tålmodigheden. ”Besøgelsestiden er forbi”, siger han og anbefaler på det varmeste, at øerne bliver solgt til USA.

Hvad Jørgensen mente som privatperson, får vi indblik i gennem et brev, som han sendte til fætterten Wilhelm Utzon i Kolding, mens han stadig opholdt sig i København i december 1916. Af brevet fremgår det, at Utzon må have givet udtryk for en stærk modstand mod salget. Jørgensen blev derfor nødt til at forsvare sig. Han beskrev det som den største sorg i sit liv, at han måtte råde til et salg. Der var bare ikke andre muligheder tilbage. USAs magt og strategiske interesse i området lukkede af for alle andre løsninger. USA ville med en økonomisk embargo kunne knuse ethvert andet land, krigsførende eller neutralt. Jørgensen havde i sin tid håbet, at man kunne indgå en byttehandel med Tyskland, så vi fik en del af Nordslesvig tilbage mod at afgive Dansk Vestindien, men den mulighed eksisterede ikke længere på grund af verdenskrigen og de modsætninger, som den havde skabt. ”Det er en Ulykke, for Danmark, at Øerne sælges, men dette kan ikke undgaaes”.

Det uundgåelige skete. Loven blev vedtaget, og den 31. marts 1917 blev Dannebrog strøget på øerne. Men gad vide, om Jørgensen

havde overvejet, hvilke alvorlige konsekvenser overdragelsen ville få for hans egne og hans families personlige forhold?

FAMILIELIV

Jørgensen tog som nævnt familien med til Vestindien i 1875. Parret havde i 1872 fået datteren Henriette, og i Vestindien kom døtrene Anna og Andrea til i 1877 og 1878. Men fru Jørgensen tålte dårligt tropeheden. I slutningen af 1879 vendte hun tilbage for påny at bosætte sig i Kolding, hvor den fjerde datter Elisabeth (omvekslende kaldet Lissa og Lizzie) blev født i 1880. Et par år senere gjorde hun endnu et forsøg på at flytte ud til manden, og datteren Margrethe (kaldet Baby) blev født i 1883 på St. Thomas. Men i 1885 kunne fru Jørgensen ikke holde varmen ud mere og flyttede permanent hjem til Danmark, hvor hun bosatte sig, først i Horsens og siden på Frederiksberg. Den yngste datter Christine blev født i Horsens i 1886.

Ægteparret levede herefter adskilt i resten af deres liv, stort set kun afbrudt af de rejser, som der har været mulighed for og råd til. Man kan spørge sig selv, hvordan familielivet kunne holde til adskillelsen, men det gjorde det. Brevvekslingen var tæt, den drejede sig om hverdagens små tildragelser, og Jørgensen skrev både ironiske, opmuntrende og opdragende breve til sine døtre, som også holdt hinanden informeret på kryds og tværs. Hans forhold til døtrene var varmt og nok også en del tættere end til konen⁶⁾.

Omkring århundredeskiftet købte Jørgensen landejendommen Mafolie, som ligger i bakkerne bag Charlotte Amalie, ca. 250 m over havet og med den smukkeste udsigt over

byen, naturhavnen og havet. Her er lidt køligere end i gryden nede i byen, også fordi pasatvinden har uhindret adgang heroppe. Det fik ikke fru Jørgensen til at flytte ud til ham, men døtrene bosatte sig ofte hos ham i længere perioder.

Specielt Lissa ser ud til at have været indtaget i Vestindien. Hun flytter ud til St. Thomas og bor hos faderen i en længere årrække. Herfra stammer portrættet, malet af Hugo Larsen⁷⁾. Lissa bliver gift med tyskeren Heinrich Meyn, som er skibsinspektør hos Hamburg-Amerika Linie i St. Thomas, og parret får i 1913 sønnen Jens Peter, som opkaldes efter morfaderen.

EN FATAL HANDEL

I 1916 rasede Verdenskrigen på tredje år, Danmark var på nippet til at sælge tropekolonien til USA, som på sin side var tæt på at erklære Tyskland krig. En særdeles sprængfarlig cocktail for en familie, som nu havde både professionelle og familiemæssige bånd til Tyskland.

I den situation foretog Jørgensen to vigtige dispositioner. Den ene var både kærlig og fornuftig, mens den anden skulle vise sig skæbnesvanger for ham.

Da han i efteråret 1916 blev indkaldt til Rigsdagskommissionen i København, tog han

Hugo Larsen: Udsigten fra Mafolie, 1906.

Lissa og lille Jens Peter med hjem og anbragte dem hos fru Jørgensen og Baby, som i mellemtiden var flyttet til Frederiksberg.

Men da Jørgensen selv er vendt tilbage til St. Thomas i januar 1917, indgår han en proformahandel med Julius Jochimsen, Hamburg-Amerika Linies direktør på St. Thomas. Parterne er naturligvis klar over, at alle tyske besiddelser inden for USA's grænser vil blive beslaglagt, når USA og Tyskland erklærer hinanden krig. Derfor indgår de en aftale om, at Jørgensen køber samtlige Hamburg-Amerika Linies besiddelser på St. Thomas (hovedkontor, kajer, værft, oplagsplads, kullagre, pramme etc.) for 210.000 \$. Det beløb har Jørgensen ikke, så der udformes et gælds-brev, som siger, at gælden ikke skal forrentes og først forfalder efter tre måneder, samt at denne frist kan forlænges, indtil krigen er overstået. Formålet med handlen er naturligvis at forhindre en konfiskation, hvorefter parterne kan aftale en mindelig tilbageførelse af aktiverne, når krigen er overstået.

Men der går ikke lang tid efter, at USA har overtaget Dansk Vestindien og har erklæret krig mod Tyskland, før den amerikanske Alien Property Custodian ankommer til St. Thomas. Han er ikke i tvivl om aftalens natur – en "Scheingeschäft", som også Jochimsen senere indrømmer privat – og alle besiddelserne bliver konfiskeret. Problemet er blot, at Jørgensen ikke vil anerkende, at aftalen er proforma. Han hævder, at der er tale om en reel handel, indgået på neutralt dansk territorium⁸⁾.

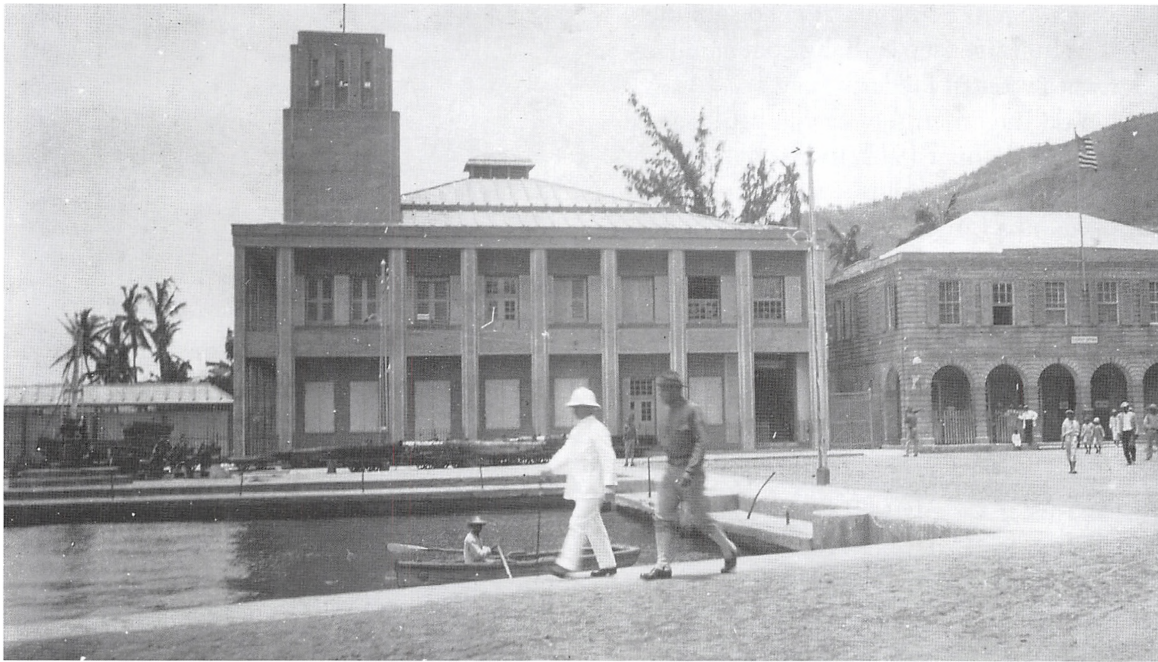
Dermed starter et kompliceret diplomatisk spil. På den ene side fastholder Custodian – med rette – at der er tale om en proformahandel. På den anden side står en dansk

Hugo Larsen: Lissa Jørgensen 1905.

statsborger, som på dansk – og altså neutralt – territorium har købt nogle tyske besiddelser, som han har papir på. Og traktaten om overdragelsen – som Jørgensen har et detaljeret kendskab til – siger, at USA vil respektere danske og andre landes statsborgeres besiddelser efter overdragelsen af Dansk Vestindien til USA.

Jørgensen inddrager den danske ambassadør i Washington, som diplomatisk beder den amerikanske udenrigsminister sikre, at Jørgensens ejendomsret respekteres. Custodian på den anden side strammer nettet om Jørgensen ved at tage kontrol over Hamburg-Amerika Linies besiddelser, ved at lukke Jørgensens firmas konti i Den dansk-vestindiske Nationalbank og ved at bombardere ham

Hamburg-Amerika Linies hovedkontor i St. Thomas ca. 1917.

med krav om de penge, han har tjent til firmaets opretholdelse ved at sælge ud af kul og andre varer. Custodian opdager også, at Hamburg-Amerika Linie har efterladt en større kredit i Puerto Rico til Jørgensen. Den har han trukket på uden at oplyse om det.

Jørgensen tilbyder i sin desperation at sælge Hamburg-Amerika Linies besiddelser i USA, og han tilbyder at sejle hjem for at rejse midlerne, som Custodian derefter kan deponere. Jørgensens sindstilstand fremgår tydeligt af hans breve til den danske ambassadør Brun: "... jeg kan ikke holde det ud længere. Jeg er aldeles ødelagt og ender med at blive fuldstændig gal, men hele Verden er da ogsaa et Galehus. Jeg maa gjøre en Bemærkning (der ikke vedrører Sagen) för jeg falder sam-

men. Jeg arbejdede for Öernes Salg og havde jeg vidst, hvordan Forholdene vilde have udviklet sig havde jeg endnu langt stærkere gjort det. Thi hvordan var det blevet hvis Öerne ikke vare blevne afstaaede frivillig?"

Men amerikanerne overbeviser ambassadør Brun om, at handelen er proforma, og Jørgensen får gennem generalguvernør Baumann et skarpt brev, som i utvetydige vendinger siger, at Jørgensen kun redder sine personlige besiddelser og undgår retsforfølgelse på grund af ambassadørens personlige indgriben, ikke på grund af sine handlinger og argumenter.

Jørgensen reddede altså akkurat sit skind, men ikke sin ære, og i juli 1918 skrev han nødtvunget under på at overdrage Hamburg-

Amerika Linies besiddelser til Custodian mod at blive fritaget for sin gældsforpligtelse til rederiet. Man kan måske til Jørgensens forsvar undre sig over, at Custodian var så forhippet på at få ham til at skrive under, når hans køb af ejendommene allerede var blevet stemplet som proforma. Det skyldtes den omtalte spidsfindighed i overdragelsesdokumentet mellem Danmark og USA, som skulle beskytte besiddelser, der tilhørte personer og selskaber hjemmehørende på Øerne.

Dette musehul benyttede Jørgensen til at genoptage sagen efter fredsslutningen i 1919. Nu forlangte han på Hamburg-Amerika Linies vegne, at besiddelserne blev givet tilbage til rederiet, som så kunne videregive dem til Jørgensen mod betaling af de nævnte 210.000 dollars. Han opfordrede endda Hamburg-Amerika Linie til at sagsøge ham for de 210.000 dollars, men Hamburg-Amerika Linie valgte at forhandle direkte med den amerikanske stat, dog også forgæves.

Hvornår Jørgensen endelig gav op, står ikke helt klart. Men der er ingen tvivl om, at denne sag knækkede ham professionelt, og da han vendte tilbage til Europa, var han blanket af. Han opholdt sig i nogle år hos datteren Lissa i Lübeck, før han omkring 1924 bosatte sig i Horsens, hvor hustruen var blevet begravet seks år tidligere. Han døde i januar 1926 under et besøg hos datteren Henriette, som var gift med byrådssekretær i Århus Hjalmar Aae og havde bygget "Villa Mafolie" på Strandvejen.

IDEALIST OG LOMMEPROKURATOR

Der er ingen tvivl om, at Jørgensen i sine seneste år betragtede sig selv som en fiasko. Det

FOR SALE

at St. Thomas, Virgin Islands of the United States of America.

THE FOLLOWING PROPERTIES:

In St. Thomas:

A Coal Wharf with Dwelling House, Warehouse, and other Buildings, Water Tanks, Six Lighters, two Launches, some boats, Slip, etc.

A two-story Office Building: (Reinforced Concrete)

A Residence.

A Store with Dwelling.

ESTATES:

"Anna's Retreat," ("Tutu"), a two Story Residence and other buildings, etc.

"Hoffmann" (a Residence), "Mandal," "Windberg," "Tabor," "Harmony," "Fredensberg," "Titus," with Horses, Mules, Cattle, etc.

A Country Seat "Ma Folie," with two Residences.

In St. John:

Estates "Leinsterbay," "Enighed" and others.

Altogether over two thousand acres!

I do not sell any separate property, only the whole Complex.

I may also enter into negotiations to form a Company.

Please apply to the owner

LAWYER J. P. JØRGENSEN, St. Thomas, V. I. U. S. A.

Announce i Shipping, januar 1918.

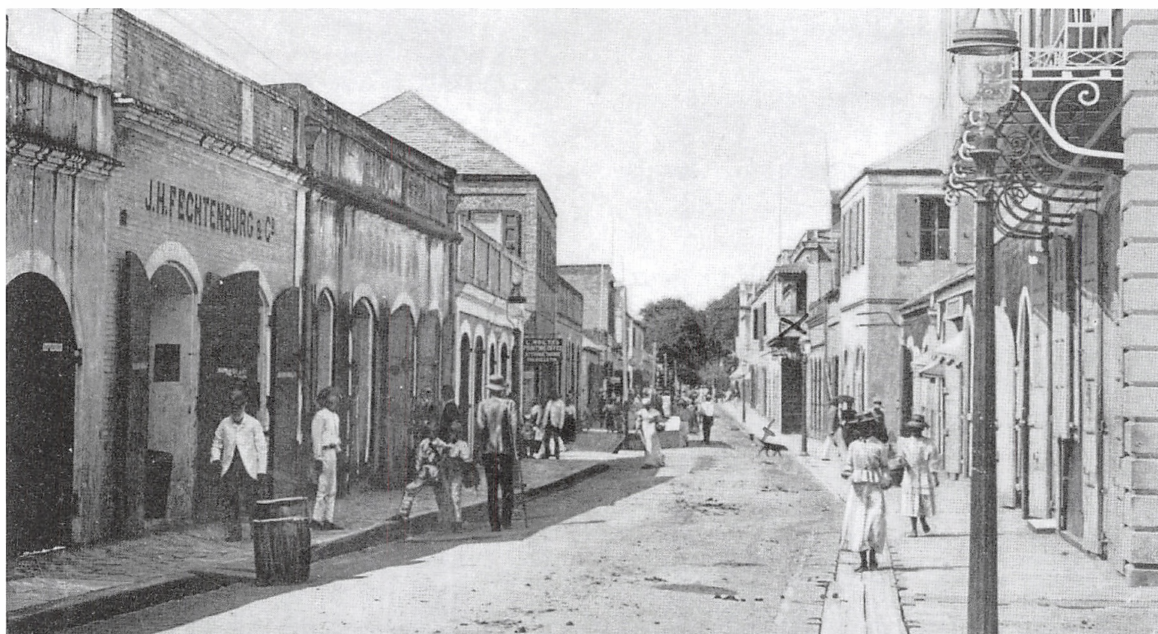
lykkedes ham ikke at udvikle den danske tropekoloni til at stå på egne ben. Fremtiden under amerikansk styre blev heller ikke specielt lys. Og på trods af sin bjergsomhed blev han ikke nogen velhavende mand. Men når vi skal karakterisere ham, bliver det på andre præmisser. Den korteste og mest rammende beskrivelse er givet af hans forhenværende fuldmægtig N.A. Kjær i dennes erindringer: "Han var meget af en Idealist og lidt af en Lommeprokurator". Idealisten og ildsjælen gjorde en bemærkelsesværdig indsats for at udvikle den danske tropekoloni i en kritisk

periode. Han arbejdede gratis for de sager og personer, som stod hans hjerte nær. Og han påtog sig store omkostninger i de projekter, som han brændte for. Det var næppe uden grund, at han i 1888 blev udnævnt til ridder af Dannebrog. Lommeprøuratoren derimod stak sit hoved frem i de retssager og ejendomshandler, hvor der var penge at hente. Når han skulle formidle en ejendomshandel, forlangte han rask væk 10% i kommission. I nogle sager – f.eks. den om Hamburg-Amerika Linies besiddelser – er det vanskeligt at afgøre hvilket aspekt af hans personlighed, der var fremherskende, for de levede side om side. Man kan tilføje andre nuancer, f.eks. at han levede yderst nøjsomt og nærmest asketisk, at han var et eklatant rodehoved, og at han gik bemærkelsesværdigt sjusket klædt.

Men når regnskabet gøres op, er det idealisten, som står tilbage. Han satte sit mærke, selv om missionen mislykkedes. Det er vel fortjent, at han stadig er en legende i familien, hvor han i øvrigt bærer kælenavnet "Lawyer".

KILDER

P. Zoffmann, Sct. Jørgens Hospital i Kolding 1558-1958, Konrad Jørgensens Bogtrykkeri, Kolding 1958.
 P. Eliassen, Det gamle og nyere Kolding, Konrad Jørgensens Bogtrykkeri, Kolding 1910.
 C. Chr. Lausen Utzon, Familien Utzon, Konrad Jørgensens Bogtrykkeri, Kolding 1907.
 N.A. Kjær, 25 Aar i Vestindien. Fra Firsernes og Halvfemsernes St. Thomas, A. Rosenbergs Bogtrykkeri, København 1934.

Dronningens Gade, St. Thomas. Ved krydset havde prokurator Jørgensen kontor.

Et Foredrag om de dansk-vestindiske Øer, holdt af Prokurator, Overformynder Jørgensen. Carl Mar: Møllers Bogtrykkeri, Horsens 1902.

Betænkning afgiven af den i Henhold til Lov Nr. 294 af 30. September 1916 nedsatte Rigsdagskommission angaaende de dansk vestindiske Øer, J.H. Schultz A/S, København 1916, bilag B., pp. 290-315.

Ordenskapitlets biografiarkiv.

Familiens egne optegnelser, erindringer, fotografier og breve samt en brevsamling i Det Kongelige Bibliotek, alt venligt formidlet af Lawyer Jørgensens tipoldebarn Karin Aae Evensen, uden hvis hjælp denne artikel ikke var blevet til.

Familien Jochimsens brevarkiv, venligt formidlet af Halvor Jochimsen, Julius Jochimsens barnebarn.

Enkelte breve efter Carl Emil Hassager, direktør for ØK i St. Thomas 1905-16, venligt formidlet af dennes barnebarn Peter Kelstrup.

Vilhelm Utzons privatarkiv i Kolding Stadsarkiv.

Diverse opslagsværker, kirkebøger på arkivalier-online.dk samt enkeltoplysninger fra andre hjemmesider.

Illustrationer: Udsigten fra Mafolie er ejet af Knuthenborg og fotograferet af Finn Brasen. Fotografiet af kolonialrådet er taget af Heinrich Petersen og gengivet med tilladelse fra Digital Library of the Caribbean (www.dloc.com). Øvrige værker og afbildninger er i privateje og privatfoto

NOTER

1. Conrad Iversen (1833-1918) var student fra Kolding lærde Skole 1852 og blev cand.philol. i 1857. I 1858 blev han gift med Jens Peters ældste storesøster Christine Jørgensen (f. 1836). Han blev i 1875 overlærer ved Horsens lærde Skole, rektor sst. 1881-89 og rektor ved Frederiksborg Latinskole 1889-1902. En dattersøn af dette par var professor, dr.phil. og undervisningsminister Hartvig Frisch (1893-1950).
2. Et godt eksempel er ejendommen Little La Grange på St. Croix. Han købte den i 1895 på tvangsauktion og antog en bestyrer, men solgte allerede året efter til ildsjælen Carl Lawaetz, som drev ejendommen med stor dygtighed og grundlagde den kendte dansk-vestindiske familie Lawaetz, hvoraf dansktalende medlemmer stadig bor på St. Croix. Little La Grange er i dag en del af plantagemuseet Whim.
3. Jørgensen blev selv ramt på brødet ved nedlæggelsen af overretten i St. Thomas. I kraft af sin uddannelse som exam.jur. var han kun berettiget til at møde for underretten, men han havde fået speciel tilladelse til at møde for overretten i St. Thomas.
4. En formidsket børnedødelighed kunne have fjernet behovet for at tilføre ulydig og oprørske arbejdskraft fra andre caribiske øer. Den seneste opstand blandt den farvede del af befolkningen havde fundet sted på St. Croix i 1880, og frygten for oprør var et af de følelsesladede argumenter, som tilhængerne af salget havde benyttet i 1902. Her argumenterede Jørgensen altså for, at Danmark selv kunne have løst problemet ved at tage fat det rigtige sted.
5. En meget kilden pointe, idet Vestindisk Kompagni havde fået tilladelse til at opføre sit olielager, mens Standard Oil fik afslag. Da guvernør Helweg-Larsen var formand for Vestindisk Kompagni, kunne han altså mistænkes for at fremme sit firmas interesser på bekostning af koloniens. Så direkte sagde Jørgensen det ikke, men hans pointe blev både noteret og kommenteret af kommissionen.
6. I 1901 sendte han det meste af 10.000 kr. hjem til familien. En ganske betragtelig sum den gang. Døtrene fik næsten det hele, mens han til konen levned 390 kr., som hun kunne have "i Reserve".
7. Hugo Larsen (1875-1950) var en ung akademiuddannet maler, som i årene 1904-07 opholdt sig i Dansk Vestindien, hvor han malede og tegnede de mest talentfulde af sine værker. Billetten til øerne var blevet betalt af den nationalt sindede grosserer Holger Petersen (1843-1917) og var et af dennes bidrag til at knytte øerne tættere til Danmark. Se www.hugolarsen.dk.
8. Der ses ikke i Jørgensens breve – hverken de officielle eller de private – tegn på, at han på noget tidspunkt fraveg denne holdning. Det er vel næppe sandsynligt, men heller ikke umuligt, at han har været overbevist om, at handelen var reel.